

EDUSKUNNAN
ULKOASIAINVALIOKUNTA

Helsingissä

18 päivänä lokakuuta 1991

Lausunto n:o 1

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentin nojalla ulkoasiainvaliokunta on päättänyt antaa lausunnon valtion tulo- ja menoarvioesityksestä vuodelle 1992 (HE 57), joka on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan 19 päivänä syyskuuta 1991.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavana alivaltiosihteeri Ilkka Ristimäki ja apulaisosastopäällikkö Armi Heinonen ulkoasiainministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Tapio Mutikainen valtiovarainministeriöstä, puheenjohtaja Eila Kivekäs Suomen UNIFEM ry:stä, tiedotussihteeri Mikko Lohikoski Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry:stä ja kehitys yhteistyösihteeri Jari Luoto Kansainvälisestä solidaarisuussäätiöstä.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Valiokunta toteaa, että hallitus esittää kehitysyhteistyöhön osoitettavia varoja vähennettäväksi lähes kaikilta osiltaan verrattuna kuluvaan vuoteen. Tässä tilanteessa valiokunta katsoo, että tarvitaan kriittistä keskustelua kehitysyhteistyötoiminnan kehittämisestä. Valiokunnan mielestä hallituksen tulisi tehdä esitys kehitysyhteistyön uudeksi toimenpideohjelmaksi. Tällaisessa ohjelmassa olisi pyrittävä siihen, että kehitysyhteistyömäärärahojen lisääminen tai karsiminen tapahtuisi ainoastaan toiminnan arvioitujen vaikutusten ja laadun mukaan, siis sisällöllisistä tarpeista lähtien, samalla kun maamme kansantalouden suhdannevaihtelujen vaikutusta tällaisiin muutoksiin tulisi pyrkiä vähentämään. Ohjelmaan tulisi liittää myös kauppapoliittisia toimia, joilla tuetaan kehitysmaiden asemaa.

Kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä monet vastaanottajamaat ovat perustaneet kehityssuunnitelmiaan Suomen aikaisempien vuosien sitoumusvaltuuksien mukaisiin raameihin, joita nyt joudutaan eri syistä leikkaamaan. Myös kansainvälisissä järjestöissä Suomi on aiempien suunnitelmiansa mukaisesti antanut lupauksia sellaisesta rahoituksesta, joka ei nyt voikaan

toteutua. Vaikka Suomea sitovien sopimusten rikkomisesta ei olekaan kysymys, valiokunta katsoo, että menettelyllä on ollut Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan jatkuvuuden kannalta kielteisiä vaikutuksia. Tässä yhteydessä valiokunta panee merkille, että Suomi, joka on korostanut sosiaalisen ulottuvuuden merkitystä kehitysyhteistyössä, on supistamassa myös määrärahaansa YK:n lastenrahastolle (UNICEF) ja YK:n väestörahastolle (UNFPA), joista viimeksi mainittu on YK-järjestelmän keskeinen perhe-suunnitteluelin.

Myönteisenä poikkeuksena vähennyksiin valiokunta panee merkille, että kansalaisjärjestöjen hanketukeen osoitettuja määrärahoja lisätään tähän vuoteen verrattuna 125 miljoonasta markasta 140 miljoonaan. Tämä ei kuitenkaan koske kansallista kehitysjoukkotoimintaa, jota kansalaisjärjestöjen yhteiselin Kehitysyhteistyön palvelukeskus hallinnoi. Mainitun toiminnan määrärahoja esitetään vähennettäväksi vuoden 1991 tasolta 5 miljoonalla markalla 20 miljoonaan markkaan. Valiokunta on tietoinen kehitysjoukkotoimintaan liittyvästä tehostus- ja kehittämistarpeesta, mutta ei kuitenkaan katso, että määrärahojen leikkaaminen olisi perusteltua.

Valiokunta katsoo, että edellä mainittu vähennys merkitsisi toteutuessaan kehitysjoukko-ohjelman vakavaa häiriintymistä. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen toimintasuunnitelma vuodelle 1992 perustuu 27 miljoonan markan rahoitustarpeeseen. Kuluvalta vuodelta arvioidaan jäävän säästönä noin yhden miljoonan markan siirtomääräraha, joten reaalin rahoitustarve on 26 miljoonaa markkaa. Ulkoasiainvaliokunnan mielestä olisi siksi perusteltua, että kehitysjoukkotoiminnan määrärahoja lisättäisiin 6 miljoonalla markalla siten, että kahdenvälisen avun maittain jakamattomasta osasta varattaisiin tarkoitukseen tarvittava lisämääräraha. Tämänkin jälkeen kehitysjoukkotoiminnan laajentamissuunnitelmia jouduttaisiin hidastamaan tai lykkäämään, mutta ehdotetulla muutoksella

vältettäisiin tämänhetkisen kehitysjoukko-ohjelman supistaminen, jota valiokunta pitää perusteettomana.

Tulo- ja menoarvioesityksessä todetaan, että 1990-luvun kehitysyhteistyössä ovat keskeisiksi kysymyksiksi nousemassa kestävään kehitykseen perustuva taloudellinen kasvu, köyhyyden poistaminen, maailman väestönkasvun hillitseminen, inhimillisten voimavarojen kehittäminen ja ympäristökysymysten huomioon ottaminen.

Ulkoasiainvaliokunnan käsityksen mukaan mainittuihin tavoitteihin pääsemistä ei palvele se, että hallituksen tulo- ja menoarvioesityksessä YK:n Naisten kehitysrahastolle (UNIFEM) tarkoitettu määräraha on poistettu kokonaan. Suomi on ollut tähän asti rahaston suurin tukija ja sen osuus rahaston tämän vuoden budjetista

on noin 10 %. Valiokunta katsoo, että maamme tulisi jatkaa UNIFEMin tukemista entisellä tasolla eli 5 miljoonalla markalla vuodessa.

Kehitysmaissa naiset huolehtivat 50—80 % ruoantuotannosta. Tuloa tuottava toiminta on tullut naisille yhä tärkeämmäksi, sillä joka kolmannen perheen pääasiallinen huoltaja on nainen. UNIFEM antaa mm. suoraa tukea naisten omaehtoisin projekteihin, mutta joutuu voimavarojen puutteessa vuosittain hylkäämään lukuisia toteuttamiskelpoisia projekteja.

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallituksen tulisi tehdä esitys kehitysyhteistyön uudeksi toimenpideohjelmaksi.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Donner, jäsenet Aittoniemi, Haavisto, Kemppainen, Korkea-aho, Laurila, Miettinen, Ollila, Rynnä-

nen, Särkijärvi, Tuomioja ja Wahlström sekä varajäsenet S-L. Anttila (osittain), Lipponen ja Moilanen.
